

LETONYA PAZAR BİLGİLERİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Dış Temsilcilikler ve Uluslararası Etkinlikler Genel M¼d¼rl¼đ¼

İÇİNDEKİLER

1. Dış Ticaret Politikası ve Uygulamaları.....	2
2. Pazarın Özellikleri	6
3. Önemli Sektörler	8
4. Pazarda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	10
5. Şirket Kuruluşu ve İş Yapma ile ilgili Bilgiler	12

1. Dış Ticaret Politikası ve Uygulamaları

Dış Ticaret Mevzuatı

AB İşleyiş Anlaşması'nın 207'nci maddesine göre ortak ticaret politikası AB'nin ayrıcalıklı yetki alanıdır ve Avrupa Komisyonu tarafından icra edilmektedir. Avrupa Komisyonu'nun temel hedeflerinden biri yerel üretimi haksız ticari uygulamalardan korumaktır. Bu doğrultuda çeşitli anti-damping önlemleri, devlet destekli ithalat önlemleri ve koruma önlemleri uygulanabilmektedir.

Avrupa Birliği Ortak Dış Ticaret Politikası

Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkeler arasında tesis edilen Gümrük Birliği çerçevesinde, üye ülkeler üçüncü ülkelerden ithalatta ortak kurallar uygulamaktadır.

Bu çerçevede, ticaret politikası münhasıran Avrupa Birliği'nin yetki alanına girmekte ve "Ortak Ticaret Politikası (OTP)" olarak adlandırılmaktadır. OTP, ortak gümrük tarifeleri; çok taraflı, bölgesel ve ikili ticaret anlaşmaları; üçüncü ülkelere uygulanan tek taraflı tavizler ve ticari savunma araçlarını kapsamaktadır. OTP çerçevesinde, mal ticaretinin yanı sıra hizmetler, ticaretle bağlantılı fikri mülkiyet hakları ve doğrudan yabancı yatırımlar AB'nin münhasır yetki alanında yer almaktadır.

Bu doğrultuda:

AB üyesi ülkelere ortak gümrük tarifesi ve ticari savunma araçları uygulanmakta olup, ürünlere uygulanan gümrük vergileri ve varsa, ürünler üzerinde bulunan ticari savunma araçlarına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir.

(https://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp?Lang=en)

Ayrıca, AB tarafından üçüncü ülkelere karşı yürütülen ve tamamlanan dumping, sübvansiyon ve korunma önlemleri soruşturmalarına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir.

(<https://trade.ec.europa.eu/tdi/index.cfm>)

AB, ikili ticaret anlaşmaları bağlamında aktif bir ticaret politikası izlemektedir. AB tarafından yeni nesil Serbest Ticaret Anlaşmaları (STA) ile mal ticaretinin yanı sıra, hizmetler, kamu alımları, fikri mülkiyet hakları, sürdürülebilir kalkınma gibi ticaret ile ilgili alanları da içeren kapsamlı STA'lar müzakere edilmekte ve akdedilmektedir. AB'nin STA'ları hakkında detaylı bilgiye aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

(<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/negotiations-and-agreements/>)

AB, Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi (GTS) kapsamında Gelişme Yolundaki Ülke ve En Az Gelişmiş Ülkeler (EAGÜ) belirli dönemler için geçerli olacak şekilde tek taraflı olarak vergi tavizleri sağlamaktadır. Halihazırda uygulanan GTS Rejimi, düşük ve düşük orta gelirli ülkeler için gümrük tarifelerini tamamen ya da kısmen kaldıran Standart GTS Rejimi; sürdürülebilir kalkınma ve iyi yönetişimin sağlanmasını teşvik etmeye üzere GTS Rejimi ekinde sayılan Uluslararası Konvansiyonları onaylamaları ve uygulamaları şartıyla gelişmekte olan ülkeler için tarifeleri sıfırlayan GTS + ve silah ve mühimmat hariç olmak üzere en az gelişmiş ülkelere gelen diğer malların vergisiz ve kotasız olarak AB pazarına girmesine imkan tanıyan Silahlar Hariç Her Şey (Everything But Arms-EBA) düzenlemelerini içermektedir. Güncel GTS yararlanıcısı ülkelerin listesine aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

(<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/development/generalised-scheme-of-preferences/>)

Dışa açık bir ekonomiye sahip Letonya, serbest piyasa kurallarına sıkı sıkıya bağlıdır. 2004 yılından bu yana AB üyesi olan Letonyanın, AB ticaret politikalarını uygulamakta olup ithalatında “Ortak Gümrük Tarifesi” geçerlidir. Letonyadaki vergi oranları AB ülkeleri arasında en düşük düzeydedir. Ülkede halen gümrük vergisi ve kota seviyeleri, gümrük vergilerinin askıya alınması, üçüncü ülkelere tanınan tercihli rejimler ve anti-damping vergi uygulamaları, yani tüm ticaret politikası tedbirleri AB seviyesinde kararlaştırılmaktadır.

Ayrıca, bazı istisnalar dışında (topluluğun Ortak Tarım Politikasına dahil olmayan tarımsal ürünler, yaş meyve sebze ürünlerine ait toplam 11 adet tarife pozisyonu, iç ve kabuklu natürel fındık, domates salçaları ve diğer domates konservesi) AB ülkelerine Türkiyeden ithal edilen tarım ürünlerinde de gümrük vergileri tamamen kaldırılmış bulunmaktadır.

Letonyaya diğer AB ülkelerinden (Norveç, İzlanda, İsviçre, Liechtenstein, Andorra ve San Marino dahil) ve Türkiyeden yapılan ithalat gümrük vergisinden muaftır. Diğer ülkelerden yapılan ithalatta Avrupa Toplulukları Birleştirilmiş Gümrük Tarifesine (TARIC) göre ortak gümrük tarifesi uygulanmakta, ithalatta alınan vergiler KDV oranları dışında aynı olmaktadır.

ABde yürürlükte bulunan gümrük vergilerine
http://ec.europa.eu/taxation_customs/dds/tarhome_en.htm

Letonya Entegre Tarife Yönetim Sistemi (Latvian Integrated Tariff Management System-
<http://itvs.vid.gov.lv/itms/>)

Letonya Ulusal Gümrük Kurumu (National Customs Board of Latvia-
<http://www.vid.gov.lv/default.aspx?tabid=9&hl=2> adreslerinden ulaşmak mümkündür.

Katma Değer Vergisi

Letonyada pek çok üründe geçerli olan Katma Değer Vergisi standart oranı %22dir. Özellikle gıda, ilaç ve bazı hizmetlerin satışında alınan indirimli KDV oranı ise % 12dir.

Tarife Dışı Engeller

Letonya, Avrupa Birliğine üyelik tarihi 1 Mayıs 2004 tarihinden bu yana dış ticarete ilişkin olarak AB mevzuatı uygulanmaya başlanmıştır. Dolayısıyla, ilgili AB mevzuatının gerektirdiği belgelere sahip olan ülkemiz ürünlerine yönelik, genel veya sektörel bir tarife dışı engel uygulanmamaktadır. Ayrıca, Letonyanın ithalatında münferit bir kısıtlamaya gitmesi bu aşamada söz konusu değildir. Anti-damping ve anti sübvansiyon tedbirleri AB düzeyinde ve AB Komisyonu kararları çerçevesinde uygulanmaktadır.

Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar

Letonya, ithal ürünlerde AB teknik mevzuatını uygulamaktadır. Söz konusu mevzuat, ürünlerin AB pazarına girişte tüketici sağlığı ve güvenliği ile çevrenin korunmasına ilişkin uyulması gereken zorunlulukları kapsamaktadır. Ürünlerin teknik mevzuata uygunluğu ithalat aşamasında kontrol edilebileceği gibi piyasa gözetimi yoluyla da denetlenebilmektedir.

Bu bölümde yer alan CE işareti, HACCP ve REACH uygulamaları hem AB içinde üretilen hem de AB'ye ithal edilen ürünleri kapsayan zorunlu sertifikasyon uygulamalarıdır. Bu suretle tarife dışı engellerden veya uygulanması zorunlu olmayan standartlardan farklı bir durum arz etmektedirler.

AB mevzuatı gereğince birçok makine, ekipman, elektrikli alet, oyuncak vb. ürünün Letonyaya (veya herhangi bir AB ülkesine) ihracatı için üzerinde CE işareti bulunması zorunludur. AB ülkelerinde üretilen ürünlerin CE işaretli olarak piyasaya sunulmasından üretici sorumludur. AB pazarına ithal edilen ürünler içinse bu sorumluluğu ithalatçı yerine getirmek zorundadır. Bir başka deyişle, ithalatçı ithal ettiği ürünlerin AB normlarına uygun olduğunu garanti etmek zorundadır. Ancak bu yasal zorunluluk uygulamada kaçınılmaz olarak üçüncü ülke üreticilerine yüklenmektedir. Başka bir deyişle, eğer ürün CE işareti taşıyor ise AB'deki ithalatçı bu zorunluluğu yerine getiremeyeceğinden söz konusu ürünü ithal etmeyecektir.

Gıdalar ürünleri için HACCP (Kritik Kontrol Noktalarında Tehlike Analizi Sistemi) zorunluluğu bulunmaktadır.

AB genelinde gıdalarla ilgili genel prensiplerin ve temel düzenlemelerin çerçevesini belirleyen EC 178/2002 sayılı düzenleme ile Gıda Yasası uygulanmaktadır. 2002 yılı içerisinde yürürlüğe giren bu düzenlemeyle, aynı zamanda, AB Gıda Güvenliği Otoritesi kurulmuş ve gıda güvenliği konusundaki uygulanması zorunlu prosedürler belirlenmiştir. Düzenleme genel olarak Genel Gıda Yasası olarak bilinmekte olup, gıdaların izlenebilirliği konusunda da düzenlemeleri içermektedir (Madde 18). Genel Gıda Yasasının belirlediği ana başlıklar Ocak 2005 tarihinde uygulamaya girmiştir.

AB genelinde pazara sunulan taze meyve ve sebze ürünlerinin kalite ve etiketlemelerine ilişkin pazarlama standartları Ortak Tarım Politikası çerçevesinde çıkartılan EC 2200/96 sayılı kararname ile 28 Ekim 1996 tarihinde belirlenmiştir. Bu yasayla öngörülen standartlara sahip olmayan ürünler pazara sunulmamakta ve pazardan kaldırılmaktadır. AB pazarlama standart düzenlemeleri çerçevesinde kalite standartları belirlenmiş diğer ürünler arasında taze ve soğutulmuş balık (EC 2406/1996), yumurta (EC 1028/2006), zeytinyağı (EC 1019/2002) ile birlikte sert kabuklu meyveler arasında kabuklu fındık (EC 1284/2002) ve kabuklu ceviz bulunmaktadır.

1 Haziran 2007 tarihinde yürürlüğe giren REACH (Registration, Evaluation, Authorization and Restriction of CHemicals), kimyasalların kaydı, değerlendirilmesi, izni ve kısıtlanmasını öngören yeni bir AB düzenlemesidir. Zorunlu bir uygulama olan REACH, bir dizi AB Yönetmelik ve Tüzüğünü kapsamakta ve onları tek bir sistem altında toplamaktadır. Söz konusu mevzuata göre AB pazarına kimyasal madde, müstahzar veya bunları içeren eşya ihracatı yapmak isteyen firmalar

REACH mevzuatına tabiidir. REACH hakkında detaylı bilgiye <http://reach.immib.org.tr> adresinden ulaşılabilir.

[Avrupa Standardizasyon Komitesi \(Comité Européen de Normalisation - CEN\)](#)

[Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Komitesi \(Comité Européen de Normalisation Électrotechnique - CENELEC\)](#)

[Avrupa Telekomünikasyon Standartları Enstitüsü \(European Telecommunications Standards Institute - ETSI\)](#)

Letonya Standardizasyon Kuruluşu (Latvian National Standardization Body, (<https://www.lvs.lv/>)

Letonya Ulusal Akreditasyon Ofisi (Latvian National Accreditation Bureau <http://www.latak.lv/ENG/aboutus/index.htm>)

Avrupa Birliği'nin Ürünlere Dair Teknik Mevzuatı

Bir ürünün Avrupa Birliği (AB) pazarına girebilmesi için regülasyon ve direktiflerden oluşan ve AB'nin Resmi Gazetesi olan EURLEX'de yayımlanan teknik mevzuata uygun olarak üretilmesi ve piyasaya arz koşullarını sağlaması gerekmektedir. AB'nin teknik mevzuatı, temel kuralları belirleyen genel mevzuatın yanı sıra, ürünlere ilişkin teknik kurallarını ortak bir şekilde düzenlediği regülasyonlar ve direktifler (örn: oyuncaklar, makineler, asansörler, tıbbi cihazlar, yapı malzemeleri, kimyasallar vs.) ile ortak bir düzenlemenin bulunmadığı üye ülkelerin kendi düzenlemelerini yaptığı mevzuattan (kırtasiye ürünleri, mobilyalar, saatler vs.) oluşmaktadır.

Ülkemiz, 1996'da yürürlüğe giren Gümrük Birliği gereğince AB'nin ürünlere ilişkin teknik mevzuatını ve sistemini uyumlaştırmaktadır. Bu çerçevede, Türkiye AB'nin CE işareti, onaylanmış kuruluşlar, piyasa gözetimi ve denetimi, AB'nin ortak bir düzenlemesi olmayan alanda karşılıklı tanıma dair kurallarını ve sektörel mevzuatını ulusal mevzuatına aktarmıştır. Ülkemiz, AB'de yenilenen sektörel mevzuatı da takip etmekte ve iç mevzuatına aktarmaktadır.

Ülkemizde, AB mevzuatı kapsamında atanmış onaylanmış kuruluşların listesi ise güncel olarak AB'nin Yeni Yaklaşım Onaylanmış Kuruluş Bilgi Sistemi'nde (NANDO) yayınlanmaktadır. Sonuç olarak, Türkiye'nin AB ile uyum sağladığı veya düzenlenmemiş alanda yer alan sektörlerle ilişkin olarak Türk ürünlerinin ilave test/belgelendirmeye ihtiyaç olmaksızın AB menşeli ürünlerle eşit muameleye tabi tutulması ve malların serbest dolaşımı ilkesi kapsamında ithalat kontrollerine tabi tutulmaması gerekmektedir. Bu kapsamda, Türkiye'de üretilen ürünler, AB'de üretilmiş ürünlerle eşdeğer güvenlik ve kalite düzeyindedir.

AB teknik mevzuatına ilişkin ayrıntılı sorular için abteknik@ticaret.gov.tr adresinden irtibata geçilebilir.

2. Pazarın Özellikleri

Fikri Sınai Mülkiyet Hakları

Letonya 1991 yılında bağımsızlığını kazandıktan sonra mülkiyet hakları ile ilgili yasalarını yeniden oluşturdu. AB ve DTÖ mevzuatına uyumlu hale getirmek amacıyla, Letonya fikri mülkiyetin korunması için bir yasal çerçeve oluşturdu. 1993 yılında, Letonya Parlamentosu telif hakları, marka ve patentleri korumak için bir yasa çıkardı. 2000 yılında ise parlamento telif hakları ile ilgili yeni bir kanun yürürlüğe koymuştur.

Patent konusunda müracaatların ibraz edileceği merci Letonya Patent Ofisidir. Konu ile ilgili bilgilere paten ofisinin web sitesinden <http://www.lrpv.lv/index.php?lang=EN> ulaşılabilir.

Dağıtım Kanalları

Letonyada bir yabancı firmanın yerli bir dağıtımçı, acente veya distribütör ile ilişkiyi düzenleyen herhangi bir yasal uygulama bulunmamaktadır. Uygulamalar tamamıyla karşılıklı yapılan sözleşmeye göre yürütülmektedir. Letonya, ABne katıldıktan sonra, bu konuda da tamamıyla AB uygulamaları geçerlidir.

Pazardaki en yaygın uygulama sadece Letonya için değil de tüm Baltık bölgesini (Letonya, Estonya, Litvanya) kapsayacak şekilde bir acente veya distribütör ile çalışmaktır.

Pazarda franchising uygulamalarının popülaritesi giderek artmaktadır. Ülkeye özgü franchise mevzuatı olmamasına rağmen, isim hakkı anlaşmaları Rekabet ve Ticaret Hukuku Kanunu kapsamında düzenlenmektedir. Letonya franchising sistemi hakkında detaylı bilgi için Baltık Franchising Derneği web sitesi http://www.franchising.lv/new_site/en/jaunumi.shtml ziyaret edilebilir.

Dağıtım kanalları dahilinde toptancı, franchising ve acenta gibi yollarla pazara girişi hedefleyen firmalar, yaptıkları anlaşmaların AB Mevzuatı ve üye ülke ulusal mevzuatı ile uyumlu olduğunu kanıtlamak zorundadır. Buna göre Avrupa konseyi 86/653/EEC sayılı direktifi doğrultusunda serbest çalışan acentelerin temsilcilik şartları ile ilgili hükümlere uyma zorunluluğu bulunmaktadır. Bununla ilgili ayrıntılı bilgiye aşağıda belirtilen linklerden ulaşılabilir.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31986L0653:EN:HTML>

http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2001/c_368/c_36820011222en00130015.pdf

Tanıtım ve Reklam

Doğru acenteyi bulmak ve onu en uygun şekilde desteklemek pazarda başarı elde edebilmek için en önemli faktördür. Firmalar, satışlarını etkin tanıtım ve reklam kampanyaları ile artırabilirler. En uygun kampanya stratejilerinin tespitinde, şüphesiz acenteler önemli rol oynamaktadırlar.

Ticaret özellikle Rigada düzenlenen uluslararası fuarlara katılım, sadece Letonya pazarı için değil, aynı zamanda Baltık ülkelerine yönelik göreceli olarak daha az maliyetli bir tanıtım yöntemidir.

Letonya ticari fuarlar hakkında bilgi bulmak için yerel fuar organizatörlerinin web siteleri <http://www.latexpo.lv/en/> ve <http://www.bt1.lv/> takip edilebilir.

Letonyanın çok küçük bir pazar olmasına bağlı olarak, her sektörde karar alıcıların sınırlı sayıda olması nedeniyle, bu kişileri hedefleyen seminerler, basın duyuruları ve medya kampanyaları etkin bir diğer yöntemdir.

İhracat ve ithalatçı firmalar başta olmak üzere Letonyadaki ticari işletmelerin bilgilerine Letonya Ticaret Odası (<http://www.chamber.lv>) ve İşverenler Konfederasyonunun (<http://www.lddk.lv>) resmi sitelerinden ulaşılabilir.

Letonyada güncel haberlere ve/veya haber özetlerine İngilizce dilinde ulaşılacak tek gazete Baltic Times (<http://www.baltictimes.com/>)dır.

Tüketici Tercihleri

Leton tüketiciler ve firmalar son derece fiyat duyarlıdır. Ancak, son zamanlarda refah seviyesindeki artışa paralel olarak marka tercihleri de ön plana çıkmaya başlamıştır.

Her ne kadar kredi kartı kullanımı yaygınlaşmaya başlasa da, Letonya hala nakit paranın geçerli olduğu bir pazardır.

Serbest piyasa ekonomisine geçişten bu yana çok yol almış olmakla birlikte, satış sonrası destek ve müşteri hizmetleri hala Avrupa standartlarına ulaşamamıştır. Müşteri memnuniyeti sistemi uygulaması hala eksikliği olan geliştirilmeye açık bir konudur.

3. Önemli Sektörler

Tarım

Letonya'nın GSYİH'nin % 4'ü tarım sektörü tarafından oluşturulmaktadır. Toplam işgücünün de yaklaşık % 8'ini istihdam etmektedir. Buğday en önemli tarım ürünü konumunda bulunmakta olup, arpa, yulaf ve çavdar da önemli miktarlarda üretilmektedir. Buna bağlı olarak, un ve unlu mamuller sanayi gelişmiş ve ülkenin tarım ve gıda ihracatının yaklaşık dörtte birini oluşturmaktadır.

Sanayi

GSYİH'nin yaklaşık % 13'ünü imalat sanayi oluşturmaktadır. Toplam işgücünün de yaklaşık % 13'ünü istihdam etmektedir.

Sanayi sektörü ağırlıklı olarak kimyasallar, petrokimyasallar, metal işleme ve makine gibi ağır sanayi kollarından oluşmaktadır. 2013 yılından itibaren atıl konumda bulunan önemli bir çelik imalatçısı 2015 yılında faaliyete başlamıştır.

Ormancılık

Letonya ekonomisi için orman ürünleri stratejik öneme sahiptir. Ülkenin yaklaşık % 50'ye yakını ormanlarla kaplıdır. Letonya, AB'nin en çok ormanlık alana sahip ülkelerinden birisidir. Ülke verimli topraklardan oluştuğundan tarım ve ormancılık önemli üretim sektörlerine girdi sağlamaktadır. Ormancılık GSYİH'nin yaklaşık % 5'ini oluşturmaktadır

Turizm

Letonya turizm sektörü, son yıllarda AB'de en hızlı büyüyen sektörlerden biri olmuştur. Pazarda konaklama sayısında önemli artışlar olmasına rağmen hala uluslar arası zincirlerin varlığına ihtiyaç duyulmaktadır.

Enerji

Letonya'nın enerji ihtiyacı büyük oranda ithalat ile karşılanmaktadır. Letonya'nın petrol üretimi bulunmamaktadır. Ülkenin petrol talebi tamamıyla ithalat ile karşılanmaktadır. Hükümet enerji bağımlılığını azaltmak için daha fazla yerel kaynakları geliştirmeyi hedeflemektedir. Hedeflere ulaşmak için hidroelektrik santrallerinin ötesinde rüzgar ve biokütle santrallerine yönelmeyi planlamaktadır.

Elektrik perakende piyasası tamamen serbestleştirilmiştir. Doğal gaz piyasasının serbestleştirilmesi 2017'ye kadar tamamlanacaktır.

Ulaşım ve Telekomünikasyon

Letonya'nın ulaşımına uygun doğal yapısı, AB ile doğu pazarları arasındaki stratejik konumu nedeniyle taşımacılık en önemli sektörlerden birisidir. Letonya taşımacılık hizmetleri son yıllarda katma değeri yüksek bir büyüme göstermiştir. Sektör son krizden etkilenmesine rağmen, hızlı bir iyileşme beklenmektedir. Letonya'nın coğrafyası ve altyapısı nedeniyle Rusya ve diğer BDT ülkeleriyle yakın ilişkileri bu sektördeki potansiyeli artırmaktadır.

Bununla beraber, Euro bölgesinde rekabet edebilmek için gerekli verimlilik kazançlarının sağlanmasına yönelik olarak Letonya'nın altyapı özellikle ulaşım sisteminin yenilenmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

Letonya'nın Rīga, Ventspils ve Liepaja'daki üç büyük limanı geniş çapta küresel nakliyat ihtiyacını karşılamaktadır. Ventspils Baltık Denizi bölgesindeki en yoğun limanlardan biridir ve kargo devir hızı açısından Avrupa'nın en önemli limanlarından.

Letonya uluslararası hava limanı Riga'da bulunmaktadır. Liepaja, Ventspils ve Daugavpils küçük havaalanı vardır.

Letonya telekomünikasyon pazarı tamamen serbesttir. Sabit telefon ve cep telefonunda LMT, Tele2 ve Bite operatörleri pazara hakimdirler. Ayrıca telefon kartları gibi özel hizmet sağlayan lisanslı şirket bulunmaktadır.

Letonya dünyada 2 inci en hızlı internet bandına sahiptir.

Bankacılık

Letonya Bankası, Letonya'nın merkez bankasıdır ve Avrupa Merkez Bankaları Sistemi iştirakçilerinden biridir. AB'ye katılımından beri Letonya'da 20'den fazla ticari banka faaliyet göstermekte ve her türlü bankacılık hizmetini sunmaktadır. Birçok banka ülke çapında geniş ATM ağı kurmuş olup uluslar arası internet ve mobil bankacılık hizmeti sunmaktadır.

4. Pazarda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Kullanılan Lisan

Konuşulan resmi dil Letoncadır. Letonca Hint-Avrupa dil ailesinden olan bir Baltık dilidir. Dünyada yaşayan tüm Hint-Avrupa dilleri arasında en eski ve en az değişmiş dil sayılır. Letonya genelinde İngilizce ve Rusça yaygın olarak konuşulur, ayrıca Almanca, Fransızca ve İskandinav dilleri de sıklıkla kullanılmaktadır.

Merhaba - Sveiks!

Hoşça kal - Uz redzēšanos

Evet - Jā

Hayır- Nē

Teşekkür ederim - Paldies

Lütfen - Lūdzu

Özür dilerim - Atvainojiet

Leton Yemekleri

Letonyanın en bilinen geleneksel yemekleri arasında karaman kimyonu peyniri, domuz pastırmalı boz bezelye, domuz pastırmalı hamur işleri ve özel antik tariflerle hazırlanan çavdar ekmeği bulunur. Leton çavdar ekmeği nüfusun büyük kısmı için başlıca üründür ve Letonyanın en bilinen “hediyelik” yemeğidir.

Yerel Saat

Letonya Greenwich (GMT+2) göre Türkiye ile 1 saatlik zaman farkı bulunmaktadır. 1 saat geridedir.

Pasaport ve Vize uygulaması

Letonya, diplomatik pasaport, üst düzey memurlar için düzenlenen hususi pasaport ve hizmet pasaportu hamili vatandaşlarımıza vize uygulamamaktadır. Umuma mahsus pasaport sahipleri için ise Türkiyeden Letonyaya seyahatlerde vize alma zorunluluğu bulunmaktadır.

Vize konusunda detaylı bilgileri, Letonya Ankara Büyükelçiliği veya İstanbul Fahri Başkonsolosluğundan temin etmek mümkündür.

Çalışma Saatleri ve Resmi Tatiller

Letonyada mesai saatleri, hafta içi her gün sabah 08.00/09.00 den akşam 17.00/18.00a kadardır. Ülkede 1 saat öğle yemeği arası bulunmamaktadır. Milli bayramlar öncesi günlerde, iş günü kısalabilir

Bankalar; 09:00/10:00 – 17:00/18:00 (Pazartesi-Cuma)

Mağazalar; 10:00 – 19:00 (Pazartesi-Cuma) 10:00 – 16:00 (Cumaertesi)

Resmi Tatiller

1 Ocak	Yeni yıl
22 Nisan	Kutsal Cuma (Paskalyadan önceki Cuma)
25 Nisan	Paskalya
1 Mayıs	İşçi Bayramı
4 Mayıs	Bağımsızlık İlanı
18 Kasım	Letonya Ulusal Günü
25-26 Aralık	Noel tatili/Dini tatil

Sağlık

Letonyada sağlık hizmetleri hem devlet hem de özel sektör tarafından verilmektedir. Bazı tıbbi ekipman eksikliği çekilmesine rağmen hizmet standardı gelişmiştir. Ancak gelişmiş ülkelerdeki gibi yüksek sağlık standartlarına sahip değildir. Kaydedilmiş hiçbir sağlık riski bulunmamaktadır.

Telefon ve İnternet

Telefon Kodu: Uluslararası ülke telefon kodu (dışarıdan): 00371, Uluslararası ülke telefon kodu (dışarıya): 00 + ilgili ülke kodu

Mobil Telefon: GSM 900/1800

Acil Telefonlar: Ambulans 03, Polis 02, İtfaiye 01

İnternet: .lv

5. Şirket Kuruluşu ve İş Yapma ile ilgili Bilgiler

İş Kurma Prosedürü

Letonya'da çeşitli iş kurma imkanları mevcuttur. En yaygın olan yöntem mevcut bir işletmenin satın alınmasıdır. Yabancı işletmelerin Letonya'da şirket ortaklığına gitmesi veya yabancı firma temsilciliği açması da mümkündür. İş kurma işlemleri avukatlar yoluyla yapılmakta olup, muhatap yerel makam Ticari İşletme Kayıt İdaresidir. (Commercial Register) (<http://www.ur.gov.lv>).

Serbest Bölgeler

Letonya'da 2 serbest liman ve 2 özel ekonomik bölge bulunmaktadır. Serbest limanlar Riga ve Ventspils'in alanı içindedir. Özel ekonomik bölgeler ise Rusya ve Beyaz Rusya sınırı yakınlarındaki Letonya doğusunda, Liepaja ve Rezekne'dan bölgelerindedir.

Bu bölgeler için farklı uygulamalar bulunmaktadır. Genel olarak iki serbest liman için gümrük vergileri, KDV ve ÖTV dahil olmak üzere dolaylı vergilerden muafiyet sağlanmaktadır. Ayrıca emlak vergisi %80 ile %100 arasında muafiyet ve kurumlar vergisine %80 indirim uygulanmaktadır